

Sygn. akt I PK 49/17

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa S.O.

przeciwko Przedsiębiorstwu „S.” S.P. w E.

o zapłatę wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych i ryczału za noclegi,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 28 października 2016 r., sygn. akt III Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 października 2016 r. Sąd Okręgowy w S. oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w E. z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie z powództwa S.O. przeciwko S.P. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo „S.” S.P. w E. o ryczałt za noclegi.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego: 1/ art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2 – 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.

poz. 167; dalej: rozporządzenie z 2013 r.), przez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że kierowcy w transporcie międzynarodowym przysługują należności z tytułu podróży służbowych w wysokości odpowiadającej należnościom pracowników sektora budżetowego, podczas gdy odesłanie znajdujące się w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców nie odpowiada obowiązującym zasadom techniki prawodawczej, nie uwzględnia specyfiki pracy kierowcy i nie może stanowić podstawy dochodzonego roszczenia; 2/ § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia z 2013 r., przez niewłaściwe zastosowanie, polegające na oparciu swojego rozstrzygnięcia o przepisy tego rozporządzenia, w sytuacji, gdy akt ten wydany został w oparciu o delegację ustawową z art. 77⁵ § 2 k.p. i swoim zakresem obejmował podróż służbową określoną w art. 77⁵ § 1 k.p. przy uwzględnieniu ograniczonego kręgu pracowników oraz incydentalnych podróży służbowych, z pominięciem podróży służbowych, o których mowa w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, zdefiniowanych w art. 2 pkt 7 ustawy. Skarżący zarzucił również naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na wynik sprawy: 1/ art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez wadliwe uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia, utrudniające kontrolę kasacyjną, polegające na niewystarczającym wyjaśnieniu podstawy prawnej rozstrzygnięcia i zaniechaniu przytoczenia przepisów prawnych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia; 2/ art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez niedostateczne dokonanie wnikliwej oceny i niedostateczne rozważenie wszystkich zarzutów apelacji, tj. zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i zarzutu sprzeczności ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, których istota sprowadzała się do wniosku, że Sąd pierwszej instancji pominął szereg dowodów, które wskazywały na porozumienie stron postępowania w zakresie ujęcia wszelkich należności z tytułu podróży służbowych kwotą 47 euro za dobę, wypłacaną powodowi obok wynagrodzenia zasadniczego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na istotne zagadnienie prawne i oczywistą zasadność skargi. Wskazał, że istotne zagadnienie prawne dotyczy ryczałtów za noclegi dla kierowców w transporcie międzynarodowym, gdyż dotychczasowa interpretacja przepisów dokonywana przez sądy powszechne, jak również Sąd Najwyższy, skutkowa

istotnymi rozbieżnościami w orzecznictwie. W ocenie skarżącego, skarga jest również oczywiście uzasadniona z uwagi na okoliczności niniejszej sprawy i wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, wydany już po publikacji zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego. Wynika to z okoliczności, że podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia stanowił przepis prawa materialnego – art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, odsyłający do regulacji przewidzianej w art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p., który uznany został za niezgodny z Konstytucją RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które

spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z

dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Natomiast co do tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że autor skargi kasacyjnej nie wykazał istnienia powołanych przesłanek przedsądu.

Skarżący podnosząc istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, nawet go nie sformułował. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie nawiązał do treści powołanych przepisów, ani nie wyjaśnił, na czym polegają problemy w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych, jak również nie przedstawił argumentacji jurydycznej, za pomocą której wykazałby, że przedstawione wątpliwości wskazują na istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, zasadniczo w ogóle nie nawiązał do treści określonego przepisu i jego interpretacji. Tymczasem - jak wskazano wyżej - obowiązkiem skarżącego było wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Rzeczą Sądu Najwyższego przy ocenie, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest bowiem doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw skargi kasacyjnej argumentacji mającej wykazać istnienie istotnego zagadnienia prawnego. Przedstawienie takiej argumentacji w uzasadnieniu podstaw skargi służy bowiem jedynie wykazaniu zarzucanego naruszenia prawa materialnego lub procesowego. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2011 r., III UK 10/11, LEX nr 1124105).

Chybiona jest też teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący nie przedstawił żadnego wyводу prawnego wyjaśniającego, na czym polega kwalifikowane naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów materialnoprawnych lub procesowych, które doprowadziło do wydania oczywiście niesłusznego wyroku. Powołał się w tym zakresie jedynie na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, (Dz.U. z 2016 r., poz. 2206). Argumentów za istnieniem tejże przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Godzi się nadmienić, że o ile można się zgodzić ze skarżącym, iż będące konsekwencją powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, pozbawienie mocy prawnej art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców przewartościowało sytuację prawną w tym zakresie, o tyle nie jest to równoznaczne ze stwierdzeniem, że kierowcom transportu międzynarodowego (mającym status pracownika) nie przysługują należności z tytułu podróży służbowej. Nie świadczą o tym bynajmniej argumenty i opinie wyrażone w uzasadnieniu wyroku trybunalskiego. Wynika z nich jednoznaczny postulat skierowany do ustawodawcy, aby uregulował zasady zwrotu kosztów podróży służbowej kierowców w sposób adekwatny do warunków ich pracy (przy uwzględnieniu interesów pracodawcy). Na powyższe wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, LEX nr 2379708, zgodnie z którą ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej

z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. poz. 167). W uchwale tej Sąd Najwyższy przesądził, że do pracowników – kierowców w transporcie międzynarodowym nadal znajdują zastosowanie reguły rozliczania podróży służbowej określone w Kodeksie pracy i rozporządzeniu wykonawczym. Wskazał, że w pełni zgadza się z postawioną przez Trybunał Konstytucyjny diagnozą, iż „kaskadowa” podstawa prawna nie konweniuje z regułami prawidłowej legislacji, a tym samym pozostaje w opozycji wobec zasad obowiązujących w demokratycznym państwie prawnym. Nie znaczy to jednak, że wobec braku działań legislatora, można poniechać rekonstrukcji stanu prawnego powstałego po usunięciu art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców. Przepisy art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców oraz art. 5 k.p. i art. 77⁵ k.p. nie zostały wyrugowane z porządku prawnego. Oznacza to, że w przypadku pracowników – kierowców w transporcie międzynarodowym zastosowanie znajduje wprost art. 77⁵ k.p.

Wypada podkreślić, że według wiążących dla Sądu Najwyższego ustaleń Sądów obu instancji, pozwany pracodawca nie uregulował kwestii należnego powodowi ryczałtu za noclegi w podróży służbowej ani w przepisach wewnątrzzakładowych ani w łączącej strony umowie o pracę. Sądy zasądziły zatem sporną należność zgodnie z powołanymi wyżej przepisami.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.